

פגישות פרטיות

זמרת על-ידי ד"ר חיים וייצמן

גג פלון סט. רג'ים 25.5.1941

Messrs:	Carl Austrian	Messrs:	Louis Lipsky
	Maurice Bisgyer		Arthur Lourie
	Jacob Blaustein		Lowenstein, Solomon (Dr.)
	Kurt Blumenfeld (Dr.)		Lurie, Henry (!) [Harry]
Miss:	Juliet Benjamin		Neumann, Emanuel
	Nahum Goldmann	Mrs.	David DeSola Pool
Messrs:	Louis Finkelstein (Dr.)	Messrs.	Bernard A. Rosenblatt (Hon.)
	Adolph Held		Morris Rothenberg
	James Heller		Paul Uhlmann
	Maurice Hexter (Dr.)		Morris D. Waldman
	Joseph C. Hyman		Sidney Wallace
Mrs.	Edward Jacobs		Edward M. Warburg
Messrs.	Edmund I. Kaufman		Meyer Weisgal
	Louis E. Kirstein		Joseph Willen
	Heibert H. Lehman (Hon.)		Stephen S. Wise (Dr.)
	Harold Linder		

ד"ר וייצמן: לפני שנפתח לעניין לשמו נעודנו ברצוני להודיע כי זו היא פגישת פרטית, ועל כן באקש מאלה מבין האדוונים הנזכרים הנזהרים מדי פעם לכתוב בעיתונים, לזימנע משימוש בטעם בכל הנוגע לזכרם שישאמרו היום. ברצוני לכתוב בכל ליבי את הנוכחים ואני שמח במיוחד לקבל את פניו של מר הרברט ליהמן, הנמצא כאן כאדם פרטי ולא כאיש ציבור; ברצוני לכתוב גם את מר קרטייט ואת כל אלה אשר השתתפו וכו' במיוחד לעיר, על מנת לקיים פגישה זו, אשר למרות היותה בלתי פורמלית ריכזה, כפי שאני רואה סביבי, ייצוג מכוון של יחידות אמריקה. נוכחים כאן פעילים מרכזיים ונציגים של כל ארגוני יהדות אמריקה, ושר, אני אסיר תודה על שמצאתם זמן לכאן היום. ברצוני לציין את הנעדרים מהפגישה: ראשית, השופט ארווינג ליהמן, אשר ידוע לי כי עשה כל מאמץ לבוא, אך התברר כי לא יוכל להגיע; מחמת פעילות אחר חסר מר דובניסקי, שרצה מאוד לבוא אך חייב היה לנסוע למערב לרגל ענייניו. עם זאת אני שמח לראות כאן נציג של תנועת העבודה, כך שמרחב העמדות כמעט מושלם. ניסיון להזמין ציונים ולא-ציונים – או אולי אנטי-ציונים – ואני מקווה שהדיון יהיה תופשי וגלוי.

ועתה למטרת הפגישה: הנושא עשוי להראות מרוחק מעט במבט ראשון, אך אנוס להבהיר ככל יכולתי. אני מאמין כי עשוי להגיע רגע, והאל לבדו יודע מתי, והוא

31. Jesse H. Jones, *Fifty Billion Dollars*, New York 1951, p.242.

32. הפרוטוקול של הפגישה במלון סט. רג'ים (20.5.1941) בגוף וייצמן.

33. וייצמן, במכתב מיום 5.9.41 שהושייה של א. רוטייל, בדיווח למשרד החוץ. גרסת רוטייל והעתקה בארכיון דב"ג. אני מודה למרת' יואק גלבר שהתנה את תשומת ליבי אליה.

34. שאלה יטבת, עמדות ומחלוקות בין כריטינה לארצות-הברית בשאלת א"י 1942-1947, (רוקפורט, מיניסוטה, 1983), אנגלית. הסבר הפילוג ואנגלז-אמריקני באסיה תוך שותפות באירופה, והרלוונטיות למדיניות הציונית. המחבר הגיע למקורות אשר התייחסו אחר-כך מתקש, אם הוסבר המוצע כאן נכון. נתגלה תקשר בין וייצמן לאנשי הממשד האנטי-קולוניאלי בחוף המזרחי (בעיקר המועצה ליחסי-חוץ, CFR) ולראשי חברות הנפט הפעילות כמרות החיכוך. אני מודה לד"ר יטבת על הסיוע הרב במקור.

35. ד. ברגורין, פגישות עם מנהיגים ערביים, תל אביב 1967, ע' 145. דב"ג החמד בעמדה זו גם כאשר תעלה את סיכומ המנד בכריטינה והודיע שאינו מערער על מעמד האמפריה. ראה בהרחבה במקורו של איזנזוהר, המכנה זאת "דיאלקטיקה", שם ע' 113, 103-100.

36. אלו גל, דוד בן-גוריון – לקראת מדינת היהודים, קריית שדה בוקר 1985, פרק 6, "יהודה A Jewish Commonwealth", ע' 130-91.

37. יואק גלבר, "המדיניות הבריטית. הוציגות בארץ-ישראל בכל המשל מהתקוממות יהודית, 1942-1944", הציגות, 1, ע' 324-327.

38. משה שרת, יומן אישי, כרך א', ע' 182.

39. פיליפ לוייצמן, 17.11.1943, דב"ג.

40. תעריכת כריטינה על חולס ראה גם: האליפקט לשר החוץ, 9.7.1942, PRO, FO/371.

41. שליוחית הוסקים למודח-התיכון מודעות בהרחבה כמעדות מחלקת המדינה: (1942-1944), FRUS, (Vols. relating to the Near East, 1942-1944), לוסין, ע' 409.

60% מהאוכלוסייה היהודית בעולם נמצאת מסוכן ביותר. (את יהודי רוסיה המייבטיית אנו יכולים לראות פחות או יותר כמי שעשויים להיות נתונים לשליטת הנאצים, במיוחד בבלקנים אשר נכבשו לאחרונה) מה יקרה להם, לכולם או לחלקם, איש אינו יכול לומר, אך דבר אחד אני חושב שניתן לומר בבטחון: כאשר חלום בלתי זה יסתיים ויוסרו העיניים, אלה שישירו – ואני מתפלל לאלהים כי לא תהיה זאת האמריקאית, אשר עדיין יש לה סיכוי לשירד (ואני מתפלל לאלהים כי לא יפגע סיכוי זה), ואולי הקהילה היהודית בארץ-ישראל – נעמד מול מיליוני יהודים, וקשה לומר כמה, ארבעה או חמישה מיליונים, אשר יוותרו ללא רכוש והיו פגועים, אם לומר זאת בלשון המעטה, מבחינה כלכלית, חברתית ורוחנית. בשולם הערדתי החוש הם יהיו אבק אדם חברתי וכלכלי. חלקם יתאמו עצמם לתנאים החדשים, הם יהיו מוכרחים לקום מהחורבות ולהחיל מחדש, כיוון שחיינם הקודמים לא קיימים יותר – הם נהרסו. בגרמניה, ואני מדבר על הרייך בלבד, מקהילה של למעלה מ-600,000 יהודים (וכלכלם יודעים מה הייתה משמעותה של קהילה זו כמות אוטוקטואלי וכלכלי), נותרו עתה כ-180,000 יהודים, רובם זקנים אשר בסבלנות או תוסרסבלנות, מחכים לקץ. איני אומר זאת כדי לזעזע את רגשותיכם, כיוון שכולכם אתם מוכנים לעבודת כמני – ואם תוכלו לקבל זאת כפדרדומה, לא ידרש דמיין רב כדי לראות כי אני צפויים להמודרות עם בעיה נוראה וסבל רב. זהו הצד השלילי של פנקס החשבונות.

בצד החיים של הפנסה, אנסה שלא לדבר רק על הדברים האיומים, נמצאים לדעתי הדברים הכאים: יש כאן קהילה יהודית חזקה, אך ייתכן (ואיני אומר זאת על דרך הביקורת אלא כצד גדולה הזוכר אל אחיו) שזו קהילה ללא מנהיגות, המנסה למצוא את דרכה ולמה את החובותיה. היא נפגעה מאד בעיות כמו העולם בכלל, אשר גם לו אין ד' מנהיגים, כך שאין בוכרים אלה שיקוף של הקהילה היהודית הזו שאין בה די אנשים אשר יתנו אותה בזמנים אלה. האנשים היחידים להם יש הנחמה הם הטוטאליטרים, כיוון שגונסטור יכול להיות מנהיג, במיוחד אם ברשותו מכוונת יריה. כך שאני מקווה שלא תמצאו את דברי בלתי ראויים, כיוון שאני מנסה לדבר גלויים. קהילה יהודית חזקה זו עומדת בפני אחריית גדולה, שנכפתה עליה בידי ההשגחה, ואני מקווה כי בכך הרגע, תהיה הקהילה מסוגלת לעשות את ההכרחי. בניגוד למצבנו במלחמה האחרונה, יש לנו כיום קהילה גדולה בארץ-ישראל אשר גם אם לא רבה במספר, היא בודדא גדולה – ביחס לגודל הארץ – מאשר הקהילה היהודית באמריקה, וכוונתי לבחינה המספרית, רק לאחרונה הוזמן לי לשמוע באופן עמוק דעות של אנשים בקולג' דנובוץ ומר פילד שניהם לא-יהודים, אך לא יהיה זה הולם לחזור על דבריהם. נתן לומר כי הישגיה של ארץ-ישראל מוכיחים, ואלה הם שני הדברים אשר בצד החיובי של פנקס החשבונות. אני חושב שכל יהודי צריך לערוך בכל יום תפילה שקטה לך ששני הגורמים החיוביים יחזיקו מעמד ולא יחרטו בידי כוחות הרשע.

אני מאמין, על סמך מה ששמעתי באנגליה במהלך שיחות אינטליגנציה שקיימות עם ראש הממשלה שלי (כשליש הוועמיות, האחת ממש לפני שעזבתי), ועל סמך שיחות שקיימתי עם מדינאים בעלי עמדות שונות בוועמינטון, שכן ראיתי רבים

עשוי להגיע כנגד כלייה, שקט ופחאזי, או תעלה בעיית היהודים כפני בית דין גבוה אשר, כבוא קץ למלחמה איומה זו, ישב לעצב עולם חדש. אני מניח נצחתי, כיוון שההרד היהודי להמשך לחייה או לנסות להיטי קדימה, מבוטסת על הנחה זו. אם יקרה, אלהים ישמרו, והנחה זו תחלף כשגויה, (ואף איני רוצה להעלות זאת על דעת) והנצחה לא יבוא, כי או בעיית היהודים תוסדר עברונו בידי אחרים, ולנו שוב לא תהיה אפשרות לקחת חלק בהסדרתה. אך אני מניח נצחתי, וכיוון שאין אנו יודעים מתי יבוא, ראוי לדעתי כי לפחות החברים האחרים בתהליך זו, הקהילה היהודית היחידה שלא נפגעה, אשר עדיין שלמה – ואני מקווה שתותר שלמה – יקחו לידהם את האחריות הגדולה שהיא גם הודמנת גדולה, קולה של קהילה זו עשויה להיות גורם מכריע בהתפתחותה של ההיסטוריה היהודית למשך שנים רבות או אף זררות רבים. תקוותי היא כי נחזיק, למרות התקופה הנוראה העוברת עלינו, ואני מסתיר מכם כי נאספנו כאן ביום בו דברים רבים נראים שחורים מאוד. תבוקר' כל אחד מכם ואף אני, פועלים תחת לחץ הנובע מכאב גדול ודאגה רבה, אך עלינו לגבור עליהם, ופן הראוי כי ננסה לבחון אם אנו יכולים למצוא מנוח משותף עשוי להיות מינימלי, באופן שיספיק לשותפי ולי, ועשוי להיות מקסימלי, כך שישפך את האחרים אשר אינם חושבים כמנו. אני חושב כי נוכל למצוא מצע משותף שאיפשר לנו, כבוא היום, לדבר בקול אחד.

אני נחם לאשליה בדבר יכולתם לאחד מיליוני אנשים, שהרי מחלוקת חמיד יהיו, אך אולי תוכלו בלבד, ולמרבית הצער מצב היהודים הוא שרק באמריקה ניתן לפעול, עלינו להיות מסוגלים לפחות לנסות חוכמה משותפת. יש סיבה נוספת, אולי, לכך שאני מהבטא באופן בוטה יותר מאשר הייתי רוצה, בנושיל יוזמה להזמינם לכאן היום. אני ממבטא כך כיוון שאין לדעת מתי תהיה הודמנת נוספת לבוא שוב כבמגע עם הקהילה היהודית האמריקאית.

כאן לכאן, אישתי ואני – ואני צריך לעסוק רבות בעקודה זו – ולא היה זה קל מסיבות ציבוריות, ומסיבות פרטיות ואישיות. יעילות העבודה נפגעה קשות בכלל הכאב הפרטי המלווה אותנו. בכל מקום בו נפגתי, בין אם ברדיו או בכותרות הראשיות, הוא תמיד שם, הסינטי, חשכתי לכך כי כל עוד אנו בין החיים, עלינו לפחות ולומר את דברנו, כפי שאנסה לעשות כעת. סלחו להקדמה הארוכה מעט, אך סיבה אחרונה אשר הניעה אותי לדבר בפניכם היום היא אמנותי בנצח ישראל, ובשולס בו הכל מתחטט וחרב, עלינו, כיהודים לראותו כנורס קבוע. אני חושב כך, אני מאמין כך, ובין אם אני משתייך או לא משתייך למסגרת זו או אחרת של הזר היהודית, עוד אני מאמין כי אם זו דת, אז אני איש דתי. זו הייתה אמנותי כל חיי וגם היום, כבמקד נורא זה.

אפנה עתה לעניין העיקרי: איני צריך לזאז לכם, שהנכם מנהיגים אחרים בתחום פעילותכם, את העובדות עצמן, שכולן ידועות לכם. השורה האחרונה היא כי חמישה מיליון יהודים נתונים בארופה תחת המגף הנאצי. אם נצטרף להשבונו גם את יהודי צפון אפריקה, הכלקן ואת יהודי עיראק, כ-80,000, אני יכול לומר כי כמטע

ממחשבתו כל נושא צדדי אחר, פרוגרמטי או פרוגרמטי למחצה, העשוי לעורר מחלוקת בקהילה היהודית. דווקא לכן כי בהסכם השלום האחרון הדין שהסעיר את יהודי פאריס, אשר רבים מהם כבר אינם אחרנו, נסב על מחלוקת שהיה להם עם יהודי המורה בשאלת וכיית: המיעוט. אזיה אסיר חודה אם ננסה להרחיק ממתחבל נו שאלה זו ולהתמקד במטרת פנישה זו שנועדה לטוב סביב שאלת ארץ-ישראל, ואם ארץ-ישראל מציעה הודמנותו אינו מאמין שכן. ואם כן, הוכתבם הוכתבם להוביא להגשמת ההודמנות, אם אינכם חושבים כך, אנסה לשכנע כי זו אכן ההודמנות היחידה, ואם לא נשכנעו זה את זה, נפרד בשלום, אולם אני מאמין כי יש סיכוי שנגיע להסכמה. לא ארצה להכניס אלמנטים של מחלוקת אשר אינם קשורים לשאלה המרכזית. השאלה המרכזית היא בנייתה מחדש של ארץ-ישראל והבאת ההמונים אליה. ודאי נסכים כי מספר עצום של יהודים יכולים לבוא אליה. זו הכעיה העיקרית.

אני מסתיר מכם כי אני רואה רק דרך אחת, בהנחה שיש מדינאים בעלי רצון טוב, ובהנחה שהנצחון יבוא, רק דרך אחת בה יהודים רבים, בין אם מיליון, שני מיליון או יותר (ואני מתכוון לאנשים צעירים), יוכלו להינצל. האנשים הזקנים, ואני רואה עצמי ביניהם – אנו נצטרך לקבל את הכוונת בגלית, אך האנשים הצעירים יבנו את העתיד. אני רואה רק דרך אחת בה יכולה המשמה להמשיך, ועמדה זו מבוטסת על ניסיון מר של 25 שנה בארץ-ישראל ולמען ארץ-ישראל, ואני מדבר על השאלה הבעייתית של המדינה היהודית. אנדודי לדבר עליה בעצמי למשך להניח לכן לדבר עליה לפני שההכרתי את העתיד. אני אוחז מדינות, גם לא מדינות דמוקרטיות, שכן כיום המסגרת הפוליטית קשה להפליג, אלא את דרך החיים הדמוקרטית כפי שאנו מאמינים בה, ואחרי עדיין קשה מאוד למצוא בעולמנו, אילו בצרפת היה אורח חיים דמוקרטי התמוטטותו המוטלת היתה בלתי אפשרית. אני מאמין כי עלינו להשיג שלושה חתומי אוטונומיה נרחבים בארץ-ישראל: 1. אוטונומיה של מלון; 2. אוטונומיה של החייבות; 3. אוטונומיה של הגירה.

אני מצפה כי במסגרת המינהל הבריטי יטב לנו יותר מאשר עד כה (ואין זה חשוב מי הצביע העליון). מטבעם של הדברים יבינו הכרטיס את דרכנו כפי שהם מבינים אותה ועל עמדתם אבל לדבר מתוך ניסיון רב וכאב. אולם הננו מי שהננו. מה קרה בארץ-ישראל? היהודים הביאו לארץ-ישראל כמאה מיליון לישי' וחצי מיליון איש. כתישוב גם נגיע ל-200 לישי' לפנש. הם יצרו רכוש בר-מיסוי. אוני מתכונת למרות שחרמנו כ-70% מהמסים ומסים אלה נועדו לטובת כל החשבים, והשכבת העליונה משלמת עבור השכבת התחתונה זה צודק בהחלט. אולם אל מול העובדה שהשכבת הנמוכה עוונות לנו ואינו מושכות בנטל לגביית מדינה משוחפת אנו מצאים עצמנו בפשיעם עצומים. מהיכן הכסף הזה? לא כולו מקרן היסוד או UNF או UNR. חלק ממנו אמנם בא משם ולאמריקאים חלק מלכוד בו. אולם הכסף הציבורי הזה סלל דרך ליצירת ארץ-ישראל בנחת ומכניסת אורחים לעמך. האישי הקטן הניע אליה וישובים רבים הקמו בממון חלוצי ולאחר מכן הוא שסלל את הדרך להשלמת רום הון פרטי. זה לא יקרה יותר כיוון שהכסף הפרטי אינו קיים יותר, ולהתודים, אשר נשדו, אין יותר כסף, כך שעתה יש רק כסף

לראות, עד לסקי בקוריא (בא). אני חושב כי הן כלונדון והן כוונותנו, אשר הולכת והופכת למרכז העולם, נדמה לי כי האיים הכרטיסי נגריים לאורך הרח הפוטומקי) אני מאמין כי הם חושבים כמושגים הפשיטים הבאים. מר צירצ'יל אמר: "אני יודע מה מדינת אוהר", (הוא השתמש בדיוק במושג זה), "ב-1936 מקרים מתוך 100 אתה ואני חושבים באופן זה וזה על כן איננו צריכים לבנוב זמן רב על דיון. הומונים נוראים לכולנו ולך הם רעים כפליים. אני אסייע לך כל זמן שאני חי והדרך בה אסייע לך היא כון, אעשה את אכונ סעוד למנהיג המנהיגים (chief of the chiefs). הוא הערכי היחיד בו אנו יכולים לסמח, בתנאי שתוא יגיע איתך להכנה. אני אריה למחור טוב היחיד בו אנו יכולים לסמח, בתנאי שתוא יגיע איתך להכנה. אני אריה מר רוזולט דיבר באותה רוח ואמר לי דברים זהים בשנה שעברה. הייתי אז מוגבל

במקצת עקב נוכחותו של קורד לוח'יאן, ולא יכולתי לומר את כל שרציתי, וחשבתיו או שמטוס לבחור בשתיקה. בשנה זו, לאחר שפגשתי את מר ולסי ואת האנשים במחלקת המדינה העוסקים בכעיינונו, אפשר לומר בכיחותו שהם מאמינים כי ליהודים צריכה להיות הזדמנות לפתור את הבעיה המדינית אולם בארץ-ישראל. העיבה רק הערתו של ולס: "אולי ארץ-ישראל אינה מספקת. יש לפעול במקום אחר". אך אם מה שמדינתו הוא צריכה להערך פעילויות קולוניאליות נוספות בכמה מהנכח ארץ-ישראל, אל מדינתו הוא המהירות הכנה כל קולוניה אחרת וזמן רב ופעלים בכיוון זה, לא מפני שהם צונויים (הייתי רוצה שיהיו) אלא מפני שלחץ המאורעות הניע אותם לפעול בכיוון זה. הוא החזיק אף מעבר לכך. הוא אמר "הדרך שלך קשה מאוד: כל האחריות או אמריקאית רחוק לך ללא שום חרון. יהיה זה חיוני שפמשלות כמו באנגליה או אמריקאית יתנו לך סיוע כספי קבוע". הוא דובר על סכום עצום (אשר עבורי, כקבוצ ושנורר, ייצג מספרים אסטרונומיים). ציטטתי זאת כרמז חשוב להלך מתחבם של מדינאים אלה, ואני מאמין כי עלינו ללמוד ולחונם, וזאת רק אם הם יכולים לעשות. לאחר תצנת דעות הלא-יהודים כמו צירצ'יל, הנשיא ואנשי, אעו ואדבר כפניכם על היהודים האמריקאים, ואני רואה גם את עצמי בימים אלה היוני אמריקאי למחצה. בכל מקום בו הייתי ניסיתי לכוון במגע עם אנשים, להחזיק היטב לעמדותיהם ואף להביא ובמקומות אחרים. לאחר שאסיים את מסיעי עברתי אל החוף המערבי, ואז אמרין כי כרדי תמונה פחות או יותר משלמת. עשיתי מסע כזה פעמים בפרק זמן של כשנה. אני יכול לומר על כן כי הרגשות לפני ארץ-ישראל, פרט לסיסמאות, משרשים הטיב בהדחת אמריקה ועל כן חתח הנהגה מתאמה לא יהיה דבר שיהדות אמריקה לא תעשה עבור ארץ-ישראל. כך אני רואה את המצב.

על כן אני לוקח לעצמי את החירות להומונים לראו, לבקשם להקדיש מומנם, ומחור ניסיון להילופי דעות לגלות את המינימום שיאפשר לנו להמחור למען בנייה מחדש של ארץ-ישראל ולמען הכוונה הפזורה לארץ-ישראל, והפיכה אנשים אלה שגורלם מר עליהם, לאנשים יצרניים המביאים כבוד כבוד היהודי. אני מסילק

חמישה, אשר יכחוד מקובצה זו או מחוצה לה, כדי לבחון אפשרות ליצירת סוכנות זדמה או בעלת תפקידים של הסוכנות היהודית, על בסיס הייצוג, ועדה זו תדווח על ההתארגנות ליושבים כאן היום ואלו אף תחליט לקרוא לישיבה נוספת, בה תחיה להם תוכנית להצגה. אני מציע כי ועדה זו תיווסד כדי ליצור בסיס ארגוני ייצוגי אשר יגיב את התמיכה המאוחדת של הקהילה היהודית האמריקאית לבנייה ושקום של ארצות-ישראל.

קרישטיאני: בנוגע למבנה המשותף, מה הוא יהיה?

וייצמן: עליו להיות קריאה לממשלות אמריקה ואנגליה לפתוח את דלתות ארץ-ישראל באופן רחב ככל האפשר להגירה יהודית; יש לקרוא להחזיר לנו להגירה ולנקוט בפעולות הפיננסיות ההכרחיות הנדרשות. יחד עם דרגה גבוהה של אוטונומיה, עלינו לקחת הלוואות, אם ידרש, מהמדינות שהיו מוכנות, כך אני מאמין, לתת לנו בלא דעה קדומה ביחס לצורת החברה שארצות-ישראל החדרת מפתחת, כיוון שלא לכס ואף לא לי, הוכוח להכתיב להחזרים אלה, אם ארצות-ישראל צריכה להיות מדינה או לא. כל שאנו רוצים הוא לשכנע את הממשלות ואת הערכים בצורך בהגירה גדולה, באוטונומיה של הון, באוטונומיה של הגירה וחינוך, ואף אוטונומיה למשא ומתן עם הערבים, אם רק הערבים יראו רצון טוב.¹⁶

לדמל: זו אינה הכעת דעה כיוון שאין אנו מסוגלים עדיין ליצור דעה, הייתי פשוט רוצה לומר דבר מה אשר היה ברעתי ביחס לכל המחשבה העומדת מאחורי הקריאה לפגשה זו. לצערי לא אוכל להקשיב לחשובותך, ד"ר וייצמן, אם כי אולי אשמע אותה מאוחר יותר. נראה לי כי ברצוננו המטרה העיקרית היא נצחונה של אנגליה במלחמה, כיוון שאם היא לא תנצח, לא תהיה תשיבת לשלום דבר שנעשה. אם לשפוט על-פי דבריה אשר קראתי ודברים אשר נמסרו לי על-ידי אנשים המצויים היטב במחשבה, עמדת הערבים בימים אלה מפורקת. עמדתם היא מהווה גורם חשוב ביותר. איני יודע מה יחסך למרכיב הזמן, בהתייחס לכל פעולה העלולה להתקט בעקבות פגישה זו או פגישות אחרות, אולם נראה לי חשוב ביותר לומר כי בזמן זה, לא נעשה דבר מה העלול למנוע עזרה ערכית למטרה האנגלית, זה עשוי לסכר מאוד את הדך להשגחה. יהיה זה חמור מאוד אם יתוספו קשיים למצב הקשה גם כך בו אנגליה מוצאת עצמה, ההתנגדות הפעילה ואי האמון ההולך וגובר של האוכלוסיה הערבית במזרח, נראה לי שיש לזכור זאת ולתת לכך משקל רב כיוון זה וכל מה שהגיב ממנו, אחרת אנו עלולים להזיק יותר מאשר להועיל.¹⁷

וייצמן: אני מקווה, אדוני המושל, כי חיתוך לי קרידיט ונחיה כי דבר זה מדאג יותר מכל אלה בינינו אשר הממודו עם הבריטים והערבים בשנים הללו. אני מסכים ב-100% עם המושל כי אין לעשות עתה דבר, וכי זו פגישה פרטית שנועדה ליצור דיון בלבד. ולפני שנוכל ליצא בגלוי, עשויים לעבור שנה או שנתיים, יש ונעלינו להיות מונחים על-ידי עמדות של אנשים כמושל, כנשיא וכמר צרצ'ל, יש

ציבורי, וכדי שזה יקרה צריכים להיות תנאים שונים מהתנאים אשר התקיימו עד כה. תנאים אלה הם מינימום של אוטונומיה לינהל עניינינו. אני חושב על הדריח של הוועדה המלכותית. לפני שנים, ועדה מלכותית, המורכבת מלא-יהודים, ראתה כי המדינה הבריטי אינו יכול להחיל את הבית היהודי הלאומי בדרך קולוניאלית כפי שניסה לעשות, ועל כן הציעה את פשרת החלוקה.¹⁸

עדה פניתי למחלקת המדינה, שאנשיה אינם אוהדים במיוחד, למעשה הם דומים במידה מה למינהל הקולוניאלי, ואנו אומרים, או שכל מאמצים ומעשים יתבטלו, או שתהיו לנו להנהל את עניינינו. אין לסיק מכך כי יהיה לנו צבא או שנוחל את ענייני החוץ שלנו, זאת עלי להחזיר ליצוגי של שבת. מי יעשה זאת איני יודע; אין זה עניינינו. עניינינו לאוג לך שעבודה חשובה זו תעשה על ידינו, היא אינה יכולה להישאר בידי המינהל הקולוניאלי. יהיה זה צעד לקראת מדינה יהודית, ואני מאמין בשיטה הישירה והגלויה בהנחה שהמדינאים הבריטים והאמריקאים ישתמשו במעמדם כדי ליצור רצון טוב עם הערבים ולא את ההפך, כפי שניסו לעשות במשך זמן רב.¹²

ניסיתי להבהיר דברים ככל יכולתי. מי אני שאומר למי מכם מהי אחייריכם, אין זו רק המערכה שלי, והיא שלכם לפחות כמו שהיא שלי. ניסינו לפעול יחדיו ועלינו ליצאת מפגשה זו עם כוונת משותפת אשר תאחד אותנו ולא תפריד בינינו.

מר הנרי מונסקיז: ברצוני לשאול מה מעמדה הנוכחי של הסוכנות היהודית בתחומים שנוכרו לעיל?

ד"ר וייצמן: הסוכנות היהודית אמרה להיות מורכבת משני חלקים מרכזיים, ציונים ולא ציונים. היא נבנתה בשנת 1927 אך הלא-ציונים לא השתמשו ב-50% הייצוג שלהם, עם זאת היו לא-ציונים אשר קיבלו על עצמם תפקידים בארצות-ישראל. ד"ר הקסטל¹⁴ וכמה אחרים פעלו כאן; וכאופן פראודקסלי במצאת גב, גיקובס¹⁵ מייצגת את הלא-ציונים בארצות-ישראל. אולם עניין הראות כי הסוכנות אינה מחפשת באופן לו נעדה עם הקמתה. ייתכן ואת השיטות להשגת האחדות אותה מחפשת היא לבנות מחדש את הסוכנות על בסיס מתן ייצוג לארגונים השונים. יש ארגונים טובים בארץ זו אשר עשויים לתת יד לבריית ארצות-ישראל, ארגונים כמו ה-Labor Committee ובני-ברית וארגונים אחרים אשר יסייעו לנו לבחון את האפשרות של בניית חלק פרד-ארצות-ישראל-לא-ציוני בסוכנות כמסגרת תהליך של ייצוג שניתן לארגונים הגדולים של אמריקה.

מר הנרי מונסקיז: הודשם שלי הוא כי הסיבות אשר הביאו לארגון סוכנות יהודית עם ייצוג לא-ציוני, קיימות היום כדושיית יתר. לא יהיה זה אפשרי להביא את הקהילה האמריקאית ליי הסכמה עם הציונים, ועם נאמר, ד"ר ויימן, מר ליפסקי או עימי, אך לא נראה לי כלא אפשרי להביא את הקהילה האמריקאית היהודית, על נציגיה להכנת תוכנית, ולא יהיה זה קשה מדי למשל מחדש למען בניין ארצות-ישראל לאחר המלחמה. כך נוכל אולי לשבח סביב שולחן אחד ולזכות בתמיכה לחוכיות אלה לעולם חדש. אני מציע, אם אין התנגדות, כי אתה, ד"ר וייצמן, תמנה ועדת

הלד²². עצמתו של מר מונסקי נראית לי טובה ביותר, ואני חושב שעלינו לעשות כל מאמץ לבחון את סבירותה. מעט מאוד אנשישמורת נותרה בחוגי הליבור. אולם עלינו לנצל כל הזדמנות לסייע להודים בכל מקום שיהיה. אולם בואנו משיבה של R.S. [א.נ.], אנו נוטים להפחית במידת המותר השורר בין היהודים כאן, התושבים כי מעמדם האישי יפגע על ידי תנועה הקשורה במדינת אשר מחוץ לאמריקה, הם חושבים כי יש איום על מעמדם וכי עתידם בסכנה, וכי התעניינות בארצות מחוץ לאמריקה מסכנת אותם. בלא קשר לעמדת היהודים המתנגדים לנו, אנו חיים בתקופה של פניקה. אני מוסמך לומר כי אם נוכל לסייע בדרך כל שהיא, נעשה זאת.

ולדמ²²: אני שמח כי מר מונסקי הציג את הצעתו כפי שהציג, כיוון שצער רב הצטרפתי על שהסוכנות היהודית לא תיפקדה בהתאם למטרה לשמה הוקמה, וכרצוני לראות מאמץ מאורגן לסיוע לכל עבודה ויצרת בארץ-ישראל. ד"ר הקסטר הציג שאלות ובהן ספקות וחוסר אמון, ואני מקווה שד"ר וייצמן יפוך חששות אלה. בלואישווייץ²³: נראה לי כי ביכולתי להיות לעור בשלב זה בעיקר בהקשבה לעמדות האחרים. לפני שאומר את עמדתי, סבור אני שעלי ללמוד יותר על הנושא.

ורכור²⁴: ברמות הגבוהות בהן פנית אלינו, ד"ר וייצמן, אני חושב כי לרבים מאיתנו אין ידע והבנה מספקת ביחסים בינלאומיים ומשמעותם. אך כוא בזמן, אני חושב כי אם עלך לחפש כאן דעות, המצב הוא טראגי. חדר זה מלא דעות. כולנו מנומסים מאוד וזה מעולם לא היה קנההגו. כמו כן חדר זה מלא בעמדות אשר ניסו לכאור לי את התנגדותיהם ודעותיהם, והייתי רוצה להאריך כך לדווש מהם ולהעלותן בפומבי. נראה לי כי כאשר אתה או כל אחד אחר הבא מחוץ למחשבים, נקודת מבט משותפת, חכיר ודאי בכך שקודת מבט זו, פרט לתחומים מוגבלים, שתבססו על פשרה, היא בלתי אפשרית כיוון שהנושא שהנך מעלה היה נושא אשר הביא בכל הכנות, למחלוקות רבות. אני חושב כי הקהילה נמצאת, לרוע המזל, במצב בלתי בריר ביחוד, ובודואי הכתוב בכך במסעותיך. הקהילה כולל אינה מוכנה לתמוד כך או כל אחד אחר. האנשים מבוהלים ומבולבלים, ונראה לי שהקהילה מאורגנת לקבוצות לחץ, בלא ידע ממשי ביחס למהות הבעיות בפנינו וכן עומדים. לדעתי חייבים אנו לאלה אותם אנו מוציגים לפעול למען חינוך אינטנסיבי. אני חושב כי כוחה של הקהילה היהודית בארצות-הברית היה בכך שהיא אינה קהילה מאוחדת, כיוון שיש בינינו יהודים שונים המהווים חלק מהחברה האמריקאית. אני מאמין כי בני הקהילה היהודית האמריקאית חייבים להיות מודעים ביחס להשפעת תמיכתם בארץ-ישראל על מעמדם האישי כאזרחי הארץ הזו, ואני חושב כי פגישה זו עשויה להיות קונסטרוקטיבית ביותר אם תציג עמדתן ביחס לשאלה זו עתה.

וייצמן: אענה תחילה לד"ר הקסטר. תקווה החדדה עליה אני מסכים עמו (ואני מסכים עם רוב מה שאמר, ואני בטוח שהוא מסכים עימי) היא השתנה כי ההסכם עם הערבים צריך לכוא מלב ויהודים. אני יכול לדבר שם עצמי ובשם החרים קרובים

זני חברים בממשלה הבריטית וראשון להם הוא ראש הממשלה, אשר יהיה מסוגל לומר לנו - והו הרגע בו עליכם לעשות זאת. לא נעשה זאת רגע אחד קודם לכן. נזמה לי כי אמרתי לך, אזוני המושל, כי היה עלי לעצור מספר חברים אחרים מפעולה בה רצו לנקוט וחשבת כי יהיה זה שגוי ביותר ומטעה מבחינת הזמן. לנקוט בה עתה. אני חושב כי הקו שייבסס תקווה להסכם בינינו ובין הערבים ניתן להשגה, ואלו מעשרים של הערבים עתה, ויהיו אשר יהיו הנוקים להם גיבמו בהנחה שהנצחון יבוא, מעשרהם עד כה יפחיתו מוויכוחיהם.

גבי גייקובס: התייחסת קודם לכן, מר וייצמן, לעמדה הפראודוסקלית בה מוצא עצמו הצינוני באשר הוא מייצג לא ציוני. אני לקחתי על עצמי ייצוג הלא-ציונים האמריקאים, חתח השראתו של פליקס רוכורג ו"ל, אשר ביקשני שלא לוותר על דבר מרעיונותי או עקרונותי בייצג את הלא-ציונים. אני חושבת שנאלצתי לפעול נגד מצפוני במחשבה או בפעשה. אני מאמינה כי לעתים קרובות הלא-ציונים אינם מבינים את העמדה הצינונית, וכי יש להם מושג מוזר ביחס למה שיקרה להם, כי הצינונים לא הבהירו מהו מעמד יהדות אמריקה ביחס למדינה היהודית, אם היהודי האמריקאי רוצה להישאר באמריקה. באופן אישי, לא מצאתי זאת כדבר סביר במיוחד. אני מאמינה כי אם כצינונים נבטא באופן בריר את דעתנו ביחס למעמד יהודים שישאר בארצם מחוץ לארץ-ישראל, כך שבוואה כי מעמדם אינו נפגע, אני מאמינה כי נבהיר בכך את עמדתנו ונאפשר ללא-ציונים לגלות כי הבעיה אינה בה גדולה¹⁹.

דקסטר: אישית מעולם לא חששתי ממדינה יהודית עקב מצב היהודים, שהיה כה רע עד כי איני יכול לתאר דבר מה שיחמיר את המצב עוד יותר. אולם הייתי רוצה לקבל מעט יותר ביטחונות ביחס להסדר עם הערבים, אם וכאשר ישג - שיהיה זה הסדר שהיהודים יוכלו להגשים. אם יהיה זה רק הסכם זמני, כי אז, לדעתי, אנו המלחמה וישפיע גם על הערבים, איני יכול לתאר כי הם יאפו אכזריות. יפררו מארץ-ישראל אלא אם הל בהם שינוי בשלש השנים האחרונות, מחדד התמונה הטלסקופית בה תיארת את פני הדברים איני רואה בבהירות, גם לאחר הצהרת צי"ציל, גם אם הוא ישרתי. ידוע לנו כי ממשלת הליבור והממשלה השמורת פועלות באותה הדרך. אם לא נגיע, לאחר המלחמה, להבנה ממשית עם הערבים וכוונתי להבנה כנה, הנובעת מהנחת היסוד שלנו, לא נוכל, לדעתי, לפתור את בעיית ארץ-ישראל. לא עודדנתי ולא יכולתי להתעדכן. איני מבין מדוע עשוי שחורר, לאור ההצהרות שנתה לצי"ציל²⁰ אני חושב שזה מה שהיה עשוי להסתובב בראשו. האם זו עמדה קבועה, האם רעיונות אלה יעברו אין לי אמון במסמכים, גם לא בחתימת ארצות-הברית. אם הם מכוונים כנגד העולם הערבי אין לי אמון בהם. שורש הבעיה תמיד היה, לדעתי, מציאת הסכם אשר יהיה חרות בלבבנו.

לערכים בי הצורך, ויכולים אהם להכין כי מרחק מסיימים קיים בינו ובניו. עם זאת אני חושב שהוא נוצר מפני שרטיף למיני 26. הוא דאי חלים להתקוממות הערכים נגד הבריטים. פילי בקימ ממני להפגיש עימו, והפגישות ערכו כעשר שעות. הוא אמר כי לא ידע מה יאמר לו צ'יצ'ל בשנת 1941. הוא אמר כי "יש להתעלם ממשרד המושבות, הם אינם יכולים לספק את הסחורה. היחידים המסוגלים לכך הם חייב שום דבר לאף אחד. הוא מכיר את ארבעת המדינות שלי, אומץ לב וחוכמה. הוא בעל מוסר גבוה ורואה בערכים האחרים כופרים. איתו ניתן לשאת ולתת ואני אדאג לכך שהיתע לגידה תוראה את אודוני, אבריסעוד", אמרתי: "מה אתה רוצה, למה הוא מצפפה?" והוא השיב "הוא מצפפה לשני דברים שהבריטים צריכים להבטיח לי: עמדת שליטה במזרח הקרוב, ושימתו פעולה עם היהודים שיסייעו לי לבנות ולפתח את ארצו". תשובתי לפילי הייתה, "את שהבריטים יכולים לעשות עבורי... אתה צריך לשאול אותם. כאשר למה שאנו יכולים לעשות, עלך לנסות באופן מוגדר ובהיר יותר. בניסוח כזה מתברר כי עיקר הנקשה היא להון בצורת הלואות, ולסייע ספונדולוגי ומוסרי". אמרתי כי "בנוגע לכסף, ידוע לי שהכסף שלי מצוי בכיסי כל יהודי העולם כאשר הם. אם אוכל לומר כי מנהיג ערבי חשוב מוכן לשתף פעולה עימנו, זה יעזור. אמור לי, כמה אתה רוצה אם חאמר מיליון אחד, אמר כי המתיר זול מלי. אם חאמר חמשים מיליון, אומר בקלות כי אין לי. אך אולי עשרים מיליון יספיקו - והוא השיב, ייתכן ואוכל להסדיר זאת".

אנא הבנינו - אין זו דרך המלך או הדרך הקלה. הרי זה משול לסיסטר סוסים (gang), 'beat', אהם תחילשו לכוללת מדינת ולעבורה רבה, אך דרך כה עובר יהודי, לעולם לא תהיה קלה.

וילני 26 עניינה אותי הנחתון הבסיסית בדבר נצחונם של האנגלים, אשר בעזרת האמריקאים ישארו את יבשת אירופה כמקום ממנו 4 מיליון יהודים חייבים להגב. השאר יאלצו למות בגלות, תהא היכן שתהא. אם אירופה אשר תקום לאחר המלחמה תהא אירופה מנמה מיליון יהודים חייבים יהיו להגב למדינת לאום, כי אז נראה לי שאין לה עתיד. אם ועדת השלום תביא לשלום כרוגמת שלום 1918, יהיה זה שלום ריק - אם עליו לקחת בחשבון מיליון או שני מיליון יהודים אשר פתרונו היחיד יהיה הגירה.

ייצגנו; שאלת מדינת היהודים, גם אם בצורת הקלושה בה ניסיתי לתארה, לא תשפיע על מעמד היהודים באירופה. זוהי אחת מהבעיות אותן איני יכול להכין. זהו פתח אשר חודר לרוח הקהילה כאן, פני שילדים מוחדים לישון בחוד חשוך; זהו פתח האופני לקהילה זו. הרגמים והסוללים וכל הגזעים האתנים אשר אינם אחוזי פחד ואינם זוכים לגינוי כגילי ויקחם למולדתם הישנה, גם אינם מוחדים מגיורי כזה. אני יכול לענות על שאלה זו כיוון שאיני מבין אותה. אך אני מבין דבר אחד: היהדות האמריקאית נמצאת לעתה בסכנה גדולה. לא בגלל הסכנה ההיפוטיטית של מדינה

עמקם פערה רוב חיי, ואהיה גלוי איתך: השאלה אם אנו אוהבים או לא אוהבים את הערכים אנה רלוונטית. התסם חייב להעשות על-ידי אלה אשר, לאחר עריכתם את התסם, קיימו אותו באופן כנה ומכובד - זו לדעתי התקודה החשובה. קשה יהיה להשיג תנאים אלה, אולם אני מאמין שהיהודים קיימו חלקם בהסכם באופן שלם יותר מרבים אשר כרתו עימנו הסכמים.

מה תהיה מהותו של הסכם זה והאם הוא בר-השגה הצעתי פדריצה או קוני פדריצה, תהיה משמעות המושג אשר תהיה. בהנחה כי יש שיתוף אינטרסים בינינו וכיון הערכים, לפי שמתגלה מתוך בחינת יחסים במישור גבוה יותר מאשר המתקוות המקומיות בין הערכים וכינינו בארץ-ישראל. ארצות אלה, מותרת ועד האוקיינוס ההודי (המזרח התיכון) הן ארצות בעלות חשיבות לאירופה ואמריקה, והן הרוונה מוקד סכנה כל זמן שהן במצב בו הן נמצאות. בין שהן ריקות, ריקות למחצה מאוכלוסייה, או מיושבות על-ידי אוכלוסייה פרימיטיבית, המופעלת בחלקה על-ידי אינוסטינקטים חיייתיים. אין זה סוד כי כאלה נוטים לטוטאליטריזם, כיוון שהם פנרטיים כוח, לכן, אם לא יוכאו ארצות אלה לחמונו של מה שאנו נוטים לראות כעולים טוב יותר, הן תמיד ייצגו סכנה ותמיד תהיה "כרלין" לכבוד, או כל קומבינציה אחרת - לכבוד.

לכן האינטרס האמיתי של כל הדמוקרטיות שמען ביצירת סדר וכוון באזורים אלה של העולם, בהם לנו יש 500,000 יהודים. בהם צפוי לנו תפקיד מכריע. זהו גם אינטרס של צ'יצ'ל החמק ביהודים וכצדונים, כמו גם של בעלי אינטרס אימפריאלי ודמוקרטי, שלא להתחריר ראש גשר זה בידי מי שאוחזים בו היום.

ומה עשויים אנו להציע לערכים אנו יכולים להציע להם את הסכם. לא שותח, וכוון לכן כי אחת ההחלטות של הוועדה המלכותית היתה קשורה בהעברת אוכלוסייה ערבית, ואני סבור כי חוכרו כי דיכרתה נגד מהלך זה בדיון סגור, ואמרת כי ביצועו ירדש עבודה רבה למען שיהור האווירה, אולם במקום זאת חלה העלת יתר. אך אני יכול לתאר לעצמי כי כאשר ישקוט העולם, נוכל לדבר עם חלק מהערכים, ואף אהם תוכלו להציע על כתיסת ערכים שאינם אנשי מדינה, אלא מסדר שני או שלישי, להם נוכל לומר: "אנו שם; אנו צריכים להיות שם". נוכל לרכוש שטחי קרקע נרחבים בעבר הירדן או בעיראק. נסייע לכם ליישב את הקרקע ותקבלו 5 דונם על כל דונם שאנו נקבל. בשנה האחרונה היחסים היו קשים, אולם אלמלא הגאזים, הפאשיזם והאנטישמיות הבריטית שצמדו בינינו, היחסים היו עשויים להיות טובים יותר. מדאגה אותך השאלה, ד"ר הקסטר, האם היהודים במצב רוחם הנוכחי, ובהינתן להם המאגנד-כרסא, יהיו מסוגלים להתנתק מהרעל ולהיות פחותים כלפי הערכים על ידי שיתופם בעבודה למען ארץ-ישראל. איני יכול לומר בבטחון כי החשבה חובבית, אך בודאי שעלינו לנסותו אני מאמין כי היהודים נבונים מספיק למוזו משהו מסייגים במשך 21 שנים.

אשר לפילי, שהוא לי יריד ובר-פולגנתא כאחד. הוא מטריב חוקרי המזרח היהודים אשר משרד המושבות שנים רבות, הוא מתאים במיוחד להממדתו עם בעיות בולק זה של העולם. הוא ערביסט גדול וכתב ספרים רבים אך אני חושב שעבודותיו מאוננות. היה לו ריב עם משרד המושבות כיוון שהוא האמין שהמשרד אינו נתון

והארי לוריגא²⁸, אין בסיס לשיחתיך פעולה בין הציננים והלא-ציננים שכן שורר ביניהם איראמון הדדי. איני רואה כיצד ניתן ליצור בסיס לפעולה משותפת במצב התנון ובהיקשר של בעיה כה ספרובה, ולעתי בשלב זה של הדין אנו משלים עצמנו.

מונסקי: האם הינך חושב כי הקמת ועדה כזו תגרום לנוס כלשהו?

לוננשטיין: ²⁹ דרכי של ד"ר וייצמן נגענו לילבי. אך כאשר נעמיק חשוב על דרך להמוזדדות עם הרעיון והגשמתו, נראה לי שלא ניתן יהיה להתעלם מהבעיה אותה העלה מר לוריגא. כולנו מעורבים בדין זה ולא נגיע לשום מקום מתוך התעלמות מגורמיה אלה. איני מאמין כי אנו מוכנים לועדה מהסוג שהציע מר מונסקי. לעתי יש למנות ועדה של 3 או 4 איש, אשר ידונו בנושא איתך, ד"ר וייצמן.

וילן: אני חושש כי קבוצות מסוימות יחושו כי הן נרחפות לפעולה בניגוד לרצונן. עצתו של ד"ר לוננשטיין עשויה להוביל לתהליך איטי יותר, אך אולי יהיה זה נכון יותר לאמצה.

וייצמן: בכל הנוגע לעצתו של ד"ר לווינשטיין, אין דבר אשר יגרום לי נחת גדולה מזה, אולם זמני בנייר-ירוק אולי במהירות. אחרון לבאן בסוף יולי ואז אהיה משוניין ואף אשמח להיפגש עם קבוצה כזו.

מונסקי: חשבתי כי נוכל לדבר עם קבוצה מייצגת סביב שולחן זה ולראות כיצד יתפתחו הדברים.

וייצמן: אם תוכל קבוצה קטנה להיפגש ולהמשיך את הדין במהלך חודש זה, כאשר אשור מקלפולניה אחיה כולי לשרותכם ונכול להמשיך. אם נמנה את הוועדה תיא תמשיך לדון במהלך ארבעת השבועות הקרובים, בלא שתחיה שום מחויבות מצדכם להגיע לידי החלטה, לאחר מכן, כאשר אחרון, אחיה, כפי שאמרת, לשרותכם, אך לא הייתי רוצה שהאנרגיה שתושקע תאבד.

דוטנבג: ³⁰ בצינני להגלים את התמונה בדבר עמדת הלא-ציננים. לרבים מאיתנו יש קשרים רבים המאפשרים מעקב אחר הולך הרוח של קהילות היהודים האמריקאים. כאשר האונתי לשאלות שעליו כאן, נראה היה לי כי המתכוונן מבחין עלול להתרשם שדבר לא קרה מאז 1920 בחס לארץ-ישראל, למשל, בשאלת המדינה היהודית: משתמע כאילו עומד בפנינו דבר המסוכן ביותר למעמד היהודים ואני חושב כחובתי לומר כי זה פחד הקיים מיום קומה של התנועה הציננית, והרי איש אינו מנסה לשכנע את יהדות אמריקה לבוא לארץ-ישראל או מנסה לפגוע באחרות האמריקאית שלהם. אנו איננו עושים יותר מאשר תאירים למען מדינה אירית חופשית או הצינים למען ארצם. אני חושב שמר (לואי) מרשל ומר (פליכס) ורברג היו הראשונים שהבחינו זאת לאלה שהתנגדו לשיחתיך פעולה עם הציננים.

יהודית. היא נתונה בסכנה גדולה מסיבות שונות בתכלית, ואיני מבין מדוע עוסקים בה רבים מבני קהילה זו בדברים מרחוקים כל כך, שאם הושמחם לא יוכלו למנוע. אם התנאים להגשמה יוצרו אסור לכם ואם אף לא תענו, למנוע אותה – מדוע אינכם מייחסים את פחדכם לקשיים אשר שררו בארץ ישראל שררו ביימים הצינניים של הקהילה הזו במשך 25 שנים. ואביא דוגמה אחת: שמעתי אחרון ברדיו הודעה כי השופט ס' ר' (סמואל רוזנמן) ³¹ אותו אני מכבד מאוד, עומד לסייע לנשיא בכתיבת נאום. איני חושש מאישישמיות, אך חשבת כי הודעה זו, בזמן כזה, היא מזהרת. מדוע אני חושש לכם כי יהדות ארצות-הברית דומה במידה מכאיבה ליהדות גרמניה. קראתי כי 70% מהמשפטנים של ניו-יורק הם יהודים. יש סכנה גדולה ברובי עובדי צווארון לבן הקשורים לקהילה היהודית, ואם הייתי חי באמריקה זו הכיין אליו הייתי מפנה את כל כוחי כדי לתקן את המצב, בדרך אשר תראה לעולם, באופן שלא ניתן לטעות בו, כי היהודים יצריים וכי לא באשמתם הם לא היו יצרניים בעבר. זאת אנו מקווים כי נוכל להוכיח בארץ-ישראל. סילחו לי על שאני אומר זאת, אך אני מבין את דאגותיכם מפני שהן גם דאגותי, ועליכם ללמד מארץ-ישראל: לטפח נוער חלוצי באמריקה, נוער אשר במקום לנסות לתקן את כל העולם ותקן את עצמי, נוער שיקדיש עצמו להפרכת שממות הארץ, בעוד שבשממות ברקלין וברוקס נוער זה, שאינו יודע את שיעשה, עשוי להפוך לקומנוסטי. טעתי לכן שפחדו הקהילה היהודית האמריקאית צריכים להחיל כבתי, שכן הציורה המתרחשת בארץ-ישראל תחבס בהדרגה והשינוי בתחומיה שיוצר כמצאה ממתה, ישלך גם עליכם. אתם יצרתם פרנסה שייך, ומתעלמים מהבעיה הקשה המצויה כאן.

וילן: היהודים לעולם לא יהיו חופשיים, הם לעולם לא יהיו כאחד העמים, הם תמיד יתפסו לפסיכו-אנאליות, אלא אם כן תהיה להם ארץ-ישראל.

וייצמן: אם אני, כיהודי כריטי, הייתי יכול להתחיל חיי מחדש, הייתי הולך לארץ ישראל וחי שם עם ילדי, כיוון שאלה החיים המאומים לי. שם, בארץ-ישראל, אפשר למצוא מחדש את הכבוד שבעבודה ואת האשר, הביטחון והאומן. הייתי רוצה לשלוח 200 חלוצים שילמדו את הנוער שלכם, אם אחרי המלחמה השלים יהיה כזה שיהייב 2,000,000 יהודים להגר – לא אני אכיל למנוע זאת. אני רק מבקש מכם הזדמנות לאפשר להגירה הזו להתמשש והשאר חלוי באי-רופה העתידית. אני מקווה שאנשים אלה ישתלבו באירופה החדשה, אך האופי האנושי אינו משתנה מהר, ואין זה סביר שהיהודים יאכו ותקבלו בה בכרחה.

מונסקי: אין בינינו מחלוקת גדולה ביחס להקמת ועדה. חלק מהיהודים היישובים כאן אמרו כי הם מסכימים עם עצתי. הרוב בוועדה, שתמונה על ידי, מר וייצמן, יהיה ללא-ציננים. תהיה זו טעות לעשותה לוועדה שבה רוב צינני.

הערות

1. הרבט ליהמן, (1878-1963), באותה עת מושל מדינת ניו-יורק ומעמדי התווך של ממשל רווולט, בן משפחת ברוקרים נודעת, "האחים ליהמן", מייסדי הונדע היהודי האמריקני (AFC), המארגנת אל-טיטיות (לא נבחרת) של בעלי ממון לפעולות לובי בענייני היהודים, "הפולטיקוטים" בני וייצמן וכד' גוריון.
2. קרטיש, (1867-1942), איש עסקים מבוססון, פעיל הונדע היהודי האמריקני. אירווינג ליהמן, (1876-1945), אחיו של הרברט ליהמן, שופט בניו-יורק.
3. דובינסקי (נ. 1892), מראשי הנהגה מנהיג בכיר של האיגודים המקצועיים.
4. אין רואת האם מדבר וייצמן על אודע שדוחה אותו יום בתקשורת. הכותרת הראשית באותו יום היה טיכונ אוריית המלחמה הבריטית הגדולה בעולם, חודש לפני תחילת מבצע ברברוסה (22.6.1941). עדיין לוי ידועת פומביות על גורל היהודים בארצות הברשות בגדר ידועת על רדיפות, או ייתכן שווייצמן כבר ידע על ההרואה היטלר ממאמר שנה לארצות הברשות מהפעל אל הפועל את הוכניתו להשמדה שיטתית.
5. וייצמן רומז לאסון הרצאות שפקד את משפחת וייצמן כאשר הבן בנימין, קצין מוחתנים, נמנע קשת ואישופו מימים רבים.
6. ויליאם ג', דונובן, (נ. 1883), באותה עת, הקים את השרותים האסטרטגיים של ארצות-הברית (OAS), בראשם עמד כעבור שנה.
7. Field (פילד), לא ווהר.
8. Lord Lothian - פיליפ הנרי קר (נ. 1882-1940) שגריר בריטניה, קר היה מהבולטים בקבוצת בוגרי אוקספורד ששרתה באפריקה במלחמת-העולם הראשונה ונודעה בכינוי: "צו הילדים של לורד מילנר", קר היה עורך כתב העת שייסדה הקבוצה, Round Table. הקבוצה ביקשה להפוך את האימפריה הקולוניאלית לחבר עמים חופשי, וקשרה קשר אטיק עם האסכולה המילטית במדיניות החוץ של ארצות-הברית, שהתרכזה סביב כתב העת Foreign Affairs, זה היה חוג שווייצמן תלה בו תקוות. הלורד, יריד חזיק של וייצמן מימי המאבק על הצהרת בלפור, סייע לו בקשריו עם אותה אסכולה. בן-גוריון היה עורכי במרווח לקשרי וייצמן עם קר וחוגו, וייתכן שנימת הסיוג כאן נובעת מהוררת קשיית.
9. Sumner Wells (1882-1961), חת שר החוץ במחלקת המדינה (1933-1943), ירד התנועה הציונית עם אורי-ינאציה להגמוניה בריטית מטורחית במרווח המיזכון.
10. חודשה המלכותית, בראשות לורד פילד, המליצה על כינון מדינה יהודית בחלק מארץ-ישראל, והמליצה אשרה על-ידי ממשלת בריטניה ב-7 ביולי 1937. במאי 1939 חודרה בה הממשלה מהחלטה, עם פירסום הספר הלכן.
11. זו פסקת מפתח בניסיון לשכנע לא-ציונים בין הנוכחים, ומתנגדים מושבעים אחרים למדינה יהודית, להמנע לפחות במאמצי ההזכרות עם אברסטר, לאחר שהתנגדוים שמשלה אותה העלית לביטול המלצות ועדת פיל, וראה מאמרי, "המפלגה החזיונית והלא-ציונית", הציונות, ו', 1981, ע' 161-240.
12. הרב מונסקי (1890-1947), מראשי הציונים, ממקורבי רווולט. כעבור שנה מונה על ידו לעמוד בראש ההתנגדות האורתודית.
13. עם הקמת הסוכנות היהודית המרוכזת, ובמשך שנות ה-30, ייצג ו"ד הקסטר, (נ. 1891) - פנקאיונר הונדע היהודי האמריקני - את הלא-ציונים בהנהלת הסוכנות בארץ.

ולפעול על כסיס של פחד, ברור לי שהשאלה הפכה בוערת יותר בגלל מצבם של היהודים כיום. בלא קשר למה שיקרה בעולם לאחר המלחמה, יהיו מיליון או שני מיליון יהודים אשר ילכו לארץ-ישראל ויחיו בה בתנאים סבירים.

נראה לי כי הדרישה שהם יציגו לתנאים פוליטיים תהיה כזו שאנו הציונים לא נסכים לה. איני יודע אם המצב הנוכחי דיני, אני סבור כי התנאים השרורים כיום מוגזמים מאדונו לדון בשאלה זו בהתייחסות ואל לנו לדון בה כרגע. ראשית עלינו לגלות מה אנו עשויים לעשות יחד, במקום לעמדת על ההבדלים המפלגים אותנו; אנו לנו באן ועדה של הסוכנות היהודית, אולם הלא-ציונים פרוש ממנה, הועדה אינה פועלת כרגע. מפעם לפעם אנו מחיים אותה ולאחר מכן היא שוב גוועת. הציונים איבדו את הקשר עם הלא-ציונים האמורים להיות חלק מהסוכנות היהודית, עתה המאמץ הנוכחי צריך להיות מכוון למציאת נוסחה עבודה על הזכריים סביבם ניתן ליצור הסכמה. אלה דברים גמישים ומשתנים והמצב נויל ביומה. אך האם עלינו לומר כי בינתיים, עד שהמלחמה חסתיים - ואנו נוכל להגיע לידי מסקנות ביחס לירישות הפוליטיות שאנו יכולים להציב - אל לנו לעמוד בקשר עם אנשים אלה המעוניינים בארץ-ישראל? אין זה נכון שכל הלא-ציונים שואלים שאלות אלה ביחס למדינה היהודית, אולם אין סתמים אותם לפעילות ולדיון כשאלות הפרקטיות - (והם נקראים) רק כדי לתרום מנספס, אלפי יהודים בכל הארץ מעוניינים להיות שותפים לדיון בשאלת התפתחות ארץ-ישראל, אני מקווה כי משהו יקרה כמצוהא מפגישת זו אשר יחדש את הקשר בין שתי הקבוצות.

לארי לוריא: האם אתה חושב שעד שיש תקווה ששתי הקבוצות יפעלו יחד לפני שיוצרו תחלשות שונבות יתור.

וייצמן: כפי שאני מבין את מצב הדברים, אתם מעוניינים כי תקום ועדה מצומצמת אשר תבחן את האפשרות למצוא מנחה משותף בין שתי הקבוצות. לדעתי יהיה זה עצוב מאוד אם נתפסו בלא יצירת כסיס להמשך הדיון. לכן, אם מעוניינים היושבים כאן בהקמת ועדה כזו, בבקשה ציינו זאת באמירת הן. (תקבל פה אחת). הוועדה תהיה קטנה ומייצגת ככל האפשר, ואני מקווה כי ניפגש לפני בוא הקיץ כדי לפתוח את הדודר לסדרת דיונים.³¹

מאנגלית: שרון גמריה

31. הפגישה הסתיימה בכשילון, כאשר הלא-ציונים הכריזו כי לא יגוררו לפעולה מידית, ואזורים מהציונים מהרו להסכים עימם. מתוך הפורום שהתכנס לא קמה כנראה ועדה הכירור. הלא-ציונים מינו ועדה משלהם בראשות קירשטיין כדי לזון בתסורים עם הסוכנות. (ועדה זו החריפה את המאבק בווייצמן ובקונגרס היהודי העולמי). ראה: אריאל הורוביץ, יהודי ארצות הברית, המכרה ולהמשל האמריקאי מול שואת יהודי אירופה, 1942-1944, חיבור לשם קבלת תואר דוקטור, ירושלים, 1990, ע' 239.

- הוא וחבריו לארגון שנוכחו בפגישת, תמכו במפורש בספר הלכן של מקדונלד, וסייעו לגיבוש (ראה מאמרי תמוכר לעיל).
15. רון גייקובס, (1888-1975), אשת אדוארד גייקובס, ממיסדיו הזוהי.
16. פיסחה חשובה להנחת האסטרטגיה של וייצמן. לא עוד שיטת פילנתרופיה, אלא לראשי הפילנתרופים, אלא הולאות מדינה. אלמנט זה היה מרכזי בהצגתה הפוסכית של החוכנית המוצעת כאן - בככת העת F.A., הנוכר בהערה 9 למעלה, וראה הערה בנוף המאמר.
17. ליהמן בהערותיו לא הכחיו ברצונו של וייצמן או העריץ כסמלי, כי השינוי הוא בערכים אליהם פונים, כדי לייס את "יצונם הטוב". אפשרות פורש אחרת, והולמת יותר את מעמדתו של המשל: כאיש רחולוט הוא התנגד לשינוי המוצע של האוריינטציה. להבדיל מווייצמן, הוא סבר שיש לחוות כל פעולה בעניין ארץ-ישראלי לאחר המלחמה, וראוי לשים לב שווייצמן בתשובתו אינו מתפלמט עם ליהמן אלא עוקף את טענתו בדברי הרצעה לגבי הקצב, ולא החוכן.
18. למעשה עברה חצי שנה עד הפרסום הפומבי ב-F.A., וראה בהרחבה בגוף המאמר.
19. לכאורה, מתנגנת ג' גייקובס מפני וייצמן, אך למעשה היא נתנה לו טויע חשוכ מאדף בלתי צפוי, כיוון שהיא עצמה התנגדה בלחט למדינת יהודית בשנת 1938, עד ששרת אמר עליה במרכז במרכז שוויי "תעוררות קלאסית של ברית שלום וריכוזיות", וכרו ששינתה עמדה.
20. כיוון שפילבי לא הוזכר על-ידי וייצמן, כרוי שאחידים מהנוכחים היו מעודכנים יותר לגבי חוכנית וייצמן, משהצמידו פנים. נראה כי דקסטר ידע, אולי כווייצמן עצמו, שאף צרציל מעמיד פנים כשהכחית לעשות את אבד-סעוד ראש ראשון. על-כל-פנים, הוא לא עשה זאת, ואבד-סעוד העיד שכאשר נמש עימו כעבור שלוש שנים הוא נפגש עם אייב.
21. הלל, (1885-1969), היה מנהיג איגודים מקצועיים וסופר יידיש.
22. ולדמן, (1879-1963), רב, מוכר הוועד היהודי האמריקני (AJC).
23. גייקוב בלאשיטיין, (1892-1970), בעליה של חברת נפט סמסח, שניהלה באותה עת מאבק נגד אספקת נפט לצי מחברות הפעילות בסעודיה. מראשי AJC, ומתנגד מושבע למדינת היהודית.
24. אזי ואברורג, כנס של פליקס ופרידה ואברורג. למשפחה היו טענות כבדות נגד וייצמן, כולל כאשר לניסבות פטירתו מהחוקף לב של פליקס, ויז-משותף של ההולדת הסוכנות, הוא על השפעתו הסוכנות בשווייץ, אוגוסט 1937. ואיבה נכרכת בדרכי - והמתחלקת מתברר שכמו בוגוריון, ידע וייצמן על צמדו האנטי-קולוניאלי הפעילה של פילבי. פילבי טעה, וחשב כי בוגוריון הוא ציוני השותף ליעותיו על השינוי במבנה האימפריה, ונפגש עימו לפני שפתח אל וייצמן. אולם בוגוריון הסתייג ומנע מקשר עימו.
25. וילן (ג. 1897), אדמויניסטרטור של קרנות סעוד, שנחשב לאשף המתרימים.
26. סמואל רונומן (1896-1973), החפטר מכהונה כביח הדיו העליון של ניר-יורק כדי לשמש יועץ מיוחד לדרוולוט.
27. הארי לוריאן, (ג. 1892), עובד קהילתי והיסטוריון.
28. סולומון לונשיטיין (1877-1942), מנהיג קהילתי ומראשי הזוברים ב-AJC.
29. מוריס רוטנברג, (1885-1950), מנהיג ציוני, מראשי הגזינים, חבר מועצת הסוכנות.
- 30.